

A detailed illustration of a natural scene featuring several birds and various plants. In the center, a grey bird with a yellow beak is shown in profile, facing right. Above it, a green bird with a yellow beak is perched on a branch. To the right, a blue bird with a yellow beak is visible. The background is filled with green foliage, purple flowers, and clusters of small orange and yellow flowers. The overall style is soft and artistic, with a light blue and green color palette.

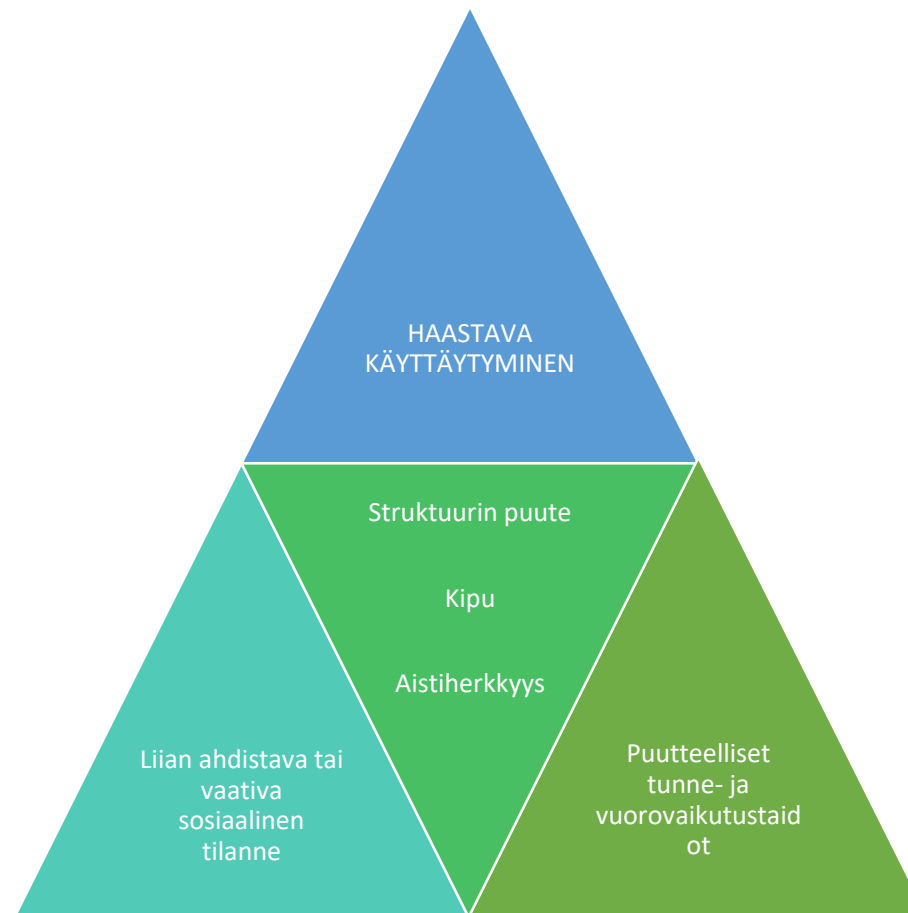
8. Yhteenveto

Lapsi ei käyttäydy tahallaan haastavasti

HAASTAVALLE
KÄYTTÄYTYMISELLE ON AINA
SYY.

USEIN LAPSELTA VAADITAAN
TAITOA, JOTA HÄN EI VIELÄ
HALLITSE.

KEHITYSVAMMAISUUTEEN
LIITTYVÄT MANEERIT EIVÄT
OLE HAASTAVAA
KÄYTTÄYTYMISTÄ.

Yleisimmät syyt lapsen haastavaan käyttäytymiseen

- Pako liian ahdistavasta tai vaativasta sosiaalisesta tilanteesta.
- Kommunikoinnin pulmat.
- Struktuurin puute, epävarmuus.
- Turvattomuus.
- Oman toiminnan ohjaamisen vaikeudet.
- Aistipoikkeavuudet.
- Tunteiden tunnistamisen ja käsittelyn vaikeus.
- Liian tiheät muutokset ympäristössä.
- Neurologiset syyt (poikkeavuudet tietyissä aivorakenteissa).
- Somaattinen sairaus tai kipu, jota lapsi ei osaa paikantaa.
- Lääkehoidon haittavaikutus.

Keinoja haastavan käyttäytymisen vähentämiseksi

- Ennakointi.
- Lapsen päivän jäsentäminen selkeäksi esim. kuvien tai viittomien avulla (ajan hallinnan opettelu).
- Kommunikoinnin harjoittelu määrätietoisesti ja tarvittaessa ”pilkkominen” vieläkin pelkistetympään muotoon.
- Lapsen pysäyttäminen ja rajojen asettaminen johdonmukaisesti.
- Tunne- ja sosiaalisten taitojen harjoittelu.

Aggressiivisuus

- Empatia & estäminen

Uhmakkuus

- Joustavuus

Levottomuus

- Toiminnanohjaus

Vetäytyvyys

- Aika ja kannustus

Tunnetaidot

- Ongelmat tunteiden tunnistamisessa voivat aiheuttaa haastavaa käyttäytymistä; varhaisessa kehitysvaiheessa olevalla lapsella ei ole keinoja viestiä omista tunteista tai tarpeista.
- Vaikka tunteidensäätelykykyyn vaikuttaa perimä ja ympäristö, voidaan tunteiden hallintaa opetella.
- Aikuisen malli lapsen tunnetaitojen oppimisessa on olennainen!
- Vanhemman reflektiivinen kyky auttaa tulkitsemaan lapsen käyttäytymisen takana olevia syitä.
- Aivojen ylä- ja alatie -jaottelu auttaa ennakoimaan ja ymmärtämään omaa toimintaansa silloin, kun pinna palaa.
- Sekä vanhemman että lapsen synnynnäinen temperamentti vaikuttaa rauhoittumisen taitoon.

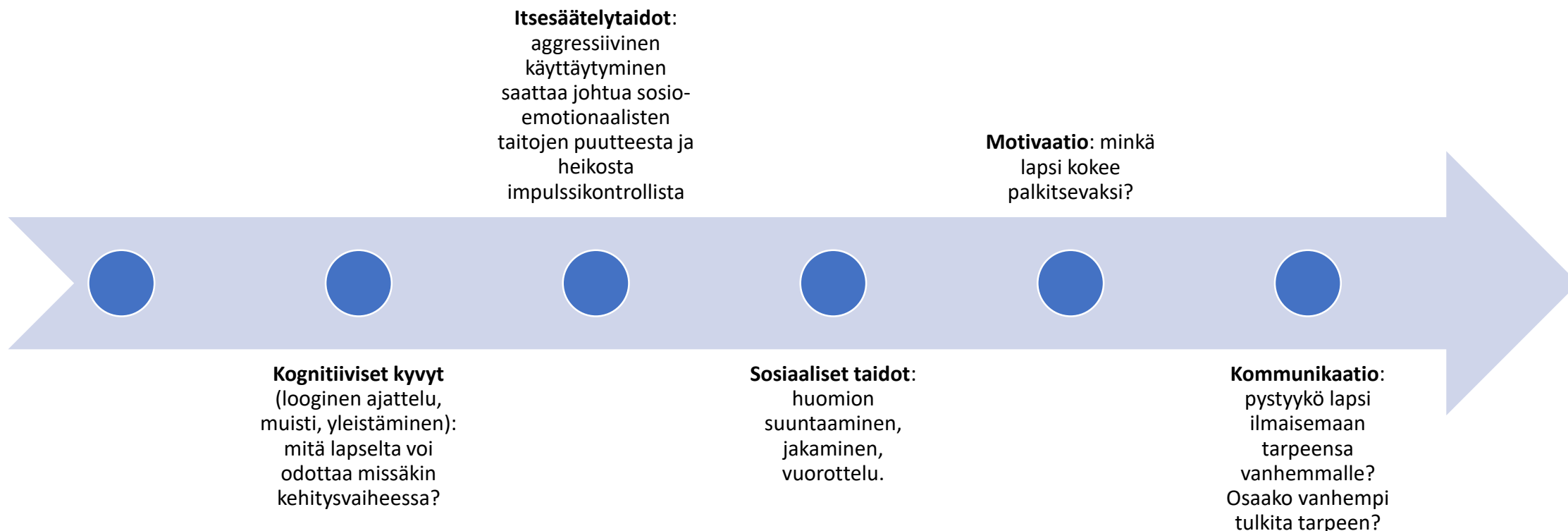
Yhteyden rakentaminen ja jaettu ilo

- Lapsen ja vanhemman välinen kiintymyssuhde on kasvatuksen perusta, johon vaikuttamalla lapsen käyttäytymiseen vaikuttaminen helpottuu.
- Lapselle on tärkeää saada kahdenkeskistä aikaa vanhemman kanssa, se vahvistaa kiintymyssuhdetta.
- Lapsen keino ilmaista tarvitsevuuttaan vanhempaa kohtaan voi ilmetä haastavana käyttäytymisenä.
- Lapsi tarvitsee vuorovaikutusta, vaikka hänellä olisi vaikeuksia vuorovaikutustaidoissa.
- Yhteyttä lapseen voi rakentaa esimerkiksi vuorovaikutusleikin tai voimauttavan vuorovaikutuksen kautta.
- Varhaisessa kehitysvaiheessa oleva lapsi ymmärtää sanatonta vuorovaikutusta yleensä paremmin kuin sanallista. Eleet, ilmeet, katse ja kosketus ovat erityisen tärkeitä!
- Vuorovaikutusleikissä korostuu kohtaaminen tunnetasolla ja sillä on suotuisa vaikutus aivojen kehitykseen.

Rajojen asettaminen

- Johdonmukaisuus ja rauhallisuus rajojen asettamisessa on tärkeää.
 - Älä komenna turhaan.
 - Anna yksi käsky kerrallaan.
 - Komenna kehitystason mukaisesti ja selkeästi.
 - Käytä ”tee” –käskyjä, älä käytä ”lopetä” –käskyjä.
 - Anna aikaa totella.
 - Kehu tottelevaisuudesta, aseta (mahdollisuuksien mukaan) vastuuseen tottelemattomuudesta.
-
1. **Reflektoi:** astu tilanteen ulkopuolelle ja havainnoi. Mikä syy raivon takana voi olla?
 2. **Rauhoita itsesi ja lapsesi:** lapsi ei voi rauhoittua, jos rauhoittelijalla kiehuu päässä. Estä, jos tarpeen.
 3. **Auta lasta tunteiden ilmaisemisessa sallituilla tavoilla.**
-
- Myönteisellä huomiolla voidaan ennaltaehkäistä haastavaa käyttäytymistä. Näe pienetkin onnistumiset ja ponnistelut uuden käyttäytymismallin opettelemiseksi!

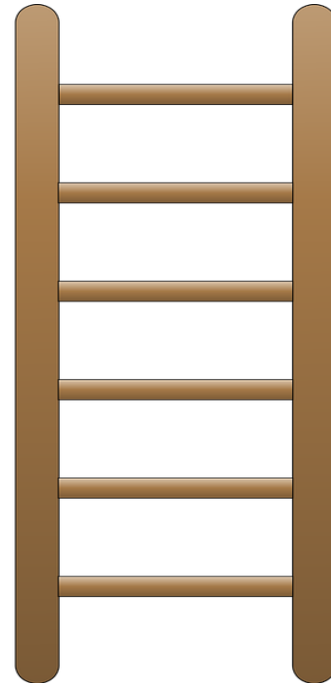
Mitä tarvitaan uuden toimintamallin oppimiseksi?

Vanhemman jaksaminen – mistä voimia vanhemmuuteen

- Ylpeys
- Viha
- Himo
- Pelko
- Suru
- Apatia
- Syyllisyys
- Häpeä

Puskeminen

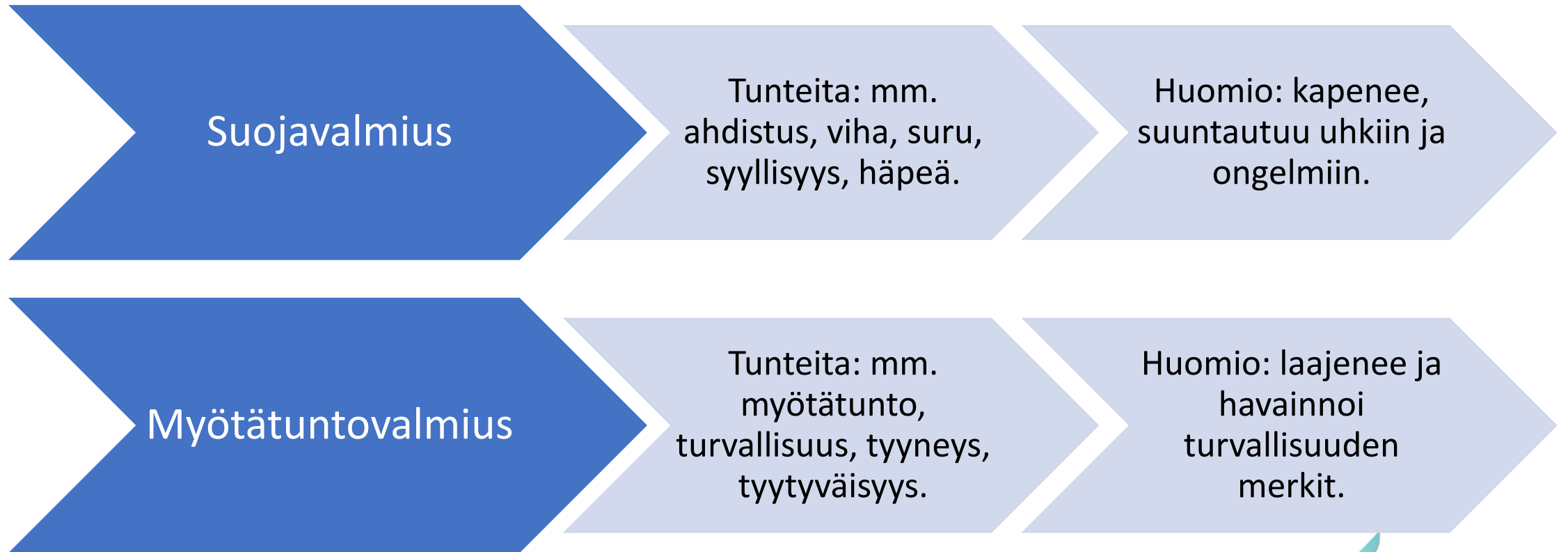
Voima

- Rakkaus
- Ymmärrys
- Hyväksyntä
- Halukkuus
- Neutraali
- Rohkeus

Omaa tyytyväisyyttään voi lisätä

- Kun kehitysvammaisen lapsen äidin, Teija Halosen elämä oli kriisissä, hän näki vain negatiivisia asioita. Teijan lista hyvistä asioista oli perin lyhyt. Alussa kiitollisuusharjoitukset tuntuivat hänestä pelkästään teennäisiltä ja turhan juhlavilta. Yli viiden vuoden harjoitus on tehnyt kuitenkin tehtävänsä.
- [Yle Pod Cast - tyytyväisyyden lisääminen elämään](#)
- [Kiitollisuuden harjoittamisesta](#)

Itsemyötätunto

Kommunikaatio

- Ole katsekontaktissa. Huomaa lapsen kommunikointialoitteet, kuten ilmeet ja eleet. Vastaa niihin.
- Käytä lapsen iän ja kehitystason mukaista kieltä tai hänelle sopivaa kommunikaatiotapaa.
- Ota huomioon taustamelu, ettei se häiritse kommunikaatiotilanteessa.
- Rauhoita tilanne ja odota rauhassa lapsen vastausta.
- Toista tarvittaessa ja korosta ydinsanoja.
- Puhu yhdestä asiasta kerrallaan.
- Esitä kysymyksiä, jos puheen tuottaminen on lapselle haasteellista.
- Käytä paperia ja kynää asioiden havainnollistamiseen– lapsen on helpompi käsittää asia, jos se on konkreettisesti muodossa. (ks. sosiaaliset kuvatarinat/sarjakuvitettu keskustelu)

Kommunikaatio -verkkosivuja

[KESKUSTELUMATTO www.innokyla.fi](http://www.innokyla.fi)

[KOMMUNIKOINTIKANSIO https://youtu.be/6epW7oV360](https://youtu.be/6epW7oV360)

[TABLETTITIETOKONE http://valineet.jaatiswiki.wikispaces.net/iPad-vinkkej%C3%A4#tunne](http://valineet.jaatiswiki.wikispaces.net/iPad-vinkkej%C3%A4#tunne)

- www.papunet.net
- www.viivi.fi
- www.suviviittomat.net
- www.aivoliitto.fi
- www.kehitysvammaliitto.fi/Opike
- <https://www.kasipuhe.fi/>
- www.avainsaatio.fi
- www.verneri.fi
- <http://www11.edu.fi/amme2>

Suosituskirjallisuutta

Rajojen asettaminen

- Furman, B. & Ahola, T. 2001. Muksuoppi. Helsinki: Lyhytterapiainstituutti.
- Webster-Stratton, C. 2005. Ihmeelliset vuodet. Ongelmanratkaisupuos 2-8 vuotiaiden lasten vanhemmille. Profami Oy.

Vanhemman jaksaminen

- Grandell, R. (2015) Itsemyötätunto.
- Lange, T. 2017. Tikapuut rakkauteen.

Kommunikaatio

- Andersson, B. 2006. Sosiaaliset tarinat ja sarjakuvitettu keskustelu. Jyväskylä: Haukkaranta.
- Heikura-Pulkkinen, U. & Kujanpää, S. 2016. Sosiaaliset kuvatarinat.

Suosituskirjallisuutta

Haastavan käyttäytymisen ymmärtäminen:

- Kerola, K. & Sipilä, A-K., 2017. Haastava käyttäytyminen – muutoksen mahdollisuuksia. Valterin julkaisusarja nro 1.

Tunnetaidot:

- Cacciatore, R. Aggressiokasvattajan käsikirja.
- Isokorpi, T. 2008. Napit vastakkain – Ristiriidat, rajat ja ratkaisut. PS-kustannus.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2004. Temperamentti. Ihmisen yksilöllisyys. Helsinki: WSOY.
- Kerola, K., Kujanpää, S. ja Kallio, A. Tunteesta tunteeseen.
- Kerola, K., Kujanpää, S. & Kallio, A. 2013. Ihmiseltä ihmiselle.

Myönteisen vuorovaikutuksen lisääminen:

- Hakala, L. & al. 2001. Jaettu ilo. Autistisen lapsen vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin kehittäminen.
- Moroza – James, S. 2014. Oppiminen yhdessä olemalla. Miten voimauttava vuorovaikutus voi auttaa autismin kirjon lastasi oppimaan luonnollisella tavalla. Alkuperäisteos Learning through Social Connection.
- Korhonen, S. Iloa vanhemmuuteen – vuorovaikutusleikkiopas vanhemmille.